

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 40 INCI KURULUŞ YILDÖNÜMÜ

Türk Tarih Kurumu'nun 40 ıncı kuruluş yıldönümü 15 Nisan 1971 Perşembe günü Kurum merkezinde zengin bir programla kutlandı.

Kutlama programı şöyle idi :

- 1 — Başkan Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun açış söylevi.
- 2 — Kurucu üyelerden Prof. Dr. Âfet İnan'ın konuşması.
- 3 — Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ: Osmanlı Tarih Yazıcılığı.
- 4 — Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal : Atatürk ve Tarih.

Saat 16'da Kurumun konferans salonunda başlayan kutlama törenini Kurum Başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu şu söylevle açtı :

“Sayın Konuklarımız;

Mustafa Kemal Atatürk, bilim tarihinde bilimsel araştırmaları teşvik ve himaye eden ender devlet başkanlarından biri olarak daima saygı ve hayranlıkla anılacaktır. Bugün 40 ıncı kuruluş yılını kutladığımız Türk Tarih Kurumu ve kardeş Dil Kurumu O'nun eseridir. Bu Kurumları vasiyetinin sağladığı gelir kaynakları ile ilkelerine ve tabiatıyla devrimlerine sadık Türk kuşaklarına emanet eden O'dur. Ankara Üniversitesi'nin temel çekirdeğini teşkil eden ve alnında O'nun “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” sözü yazılı bulunan Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi O'nun eseridir.

Ezberci ve nakilci, yani iskolastik darülfünundan akılcı ve araştırıcı, yani dinamik ve memleketçi üniversite'ye geçişi sağlayan reform atılımı da O'nun eseridir. Atatürk'ün Kurumumuzun ilk Genel Sekreterlerinden rahmetli Dr. Reşit Galib'e bu reformu başarmak için kendisine bakanlık vazifesi verileceğini ihsas ederken, yeni üniversiteyi kurmak için seçeceği ilim adamlarında bu nitelikleri aramasını bir direktif olarak telkin ettiğine tanık olan bir arkadaşımızım.

İşte Mustafa Kemal Atatürk'ün kültür ve bilimin ülkemizde gelişmesi için gösterdiği bu hassasiyet Türk Tarih Kurumu'nun kuruluşunda da hâkim olmuştur.

Büyük Atatürk, Türklüğün cihan tarihindeki şerefli yerini, destanlık kahramanlıkları yanında, kendi deyişii ile “medenî vasıfları”nı bilinçli aydınlığa kavuşturmak istedi.

Türk Tarih Kurumu artık geride bıraktığımız bu 40 yıl içinde ulusal anti-kitelerimizi kucaklayan Türkiye çapında önemli arkeolojik kazı ve istikşafı, tarihimizin her alanını kapsayan inceleme, çeviri ve sürekli yayınları, gittikçe zenginleşen ve değerlenen kitaplık ve arşivleri, uluslararası nitelikteki Türk Tarih Kongreleri, Atatürk yıllık konferansları, seminerleri, çalışma merkezleri ve tesisleri ile O'nun bu emanetine sadık kalacaktır, O'na lâyük olmağa durmadan çalışacaktır.

Bizler, bu geçen 40 yıl içinde Atatürk devrimlerinin bilinçli ve duyarlı ilk tanıkları olan kuşağa mensup bulunanlar Türk Tarih Kurumu'nda, romantik, heroik diyeceğim çağında onun bize aşıladığı heyecanla yaşadık, bu çağa da tanık olduk. Atatürk'ün Tarih Kurumu üyelerine tarih çalışmaları ve araştırmaları alanında aşıladığı insancıl ve ulusal dinamizden söz ederken Dr. Reşit Galib'in 1933 deki bir yazısından aldığım şu satırlar, kanımca bu dinamizme ve hattâ bu mistiğin en içten örneğini verdiği kadar, Atatürk'ün manevî kişiliğini çaba ve irade kudretini de yansıtır. Şimdi Reşit Galib'i dinliyelim:

“— Yirmi saatten beri çalışıyor.

— Yirmi altı saattenberi çalışıyor.

— Otuz saattenberi çalışıyor”.

Büyük Şef başarmayı kurduğu yeni bir millet işini eline aldığı zaman, bu cümleler muhitte sık sık dolaşır. O işin sonuna erinceye kadar haftalarca, aylarca, yıllarca işilir.

Büyük çalışmalarında ona yakın bulunmak şeref ve saadetine erbildiğim zamanlarda bu haberler hayranlık duygularımın yanına sıhhati endişesini de katardı. İçimden tenkit ederek :

— Bu kadarı fazla... İnsan yapısı böyle bir zorlayışa daha ne kadar dayanabilir, sıhhati üzerinde bunca ifrat ile tasarrufa hakkı var mı? Kendimce pek doğru ve yerinde bulduğum bu düşünüşü ilk fırsatta kendilerine açmanın bir vazife olması lâzım geleceği hükmüne varırdım. Fakat otuz saatlik çalışmasının sonunda huzuruna çağırıldığım zaman, O'nun o kadar taze, o kadar dinç, meselelerin derinliğine, fikirlerin genişliğine bizleri de beraber çekerek atılmak için o kadar dinlenmiş bir kudretle istekli ve hazır bulurdum ki, söylemek için günlerce hazırlandığım sıhhat tenkidi zihnimde kendiliğinden erir giderdi. O'nun dayanışını bizim kuvvet ölçülerimizle ölçmeye çabalamak boştur.

Çalışmaya başlayınca pencerelerin koyu storları sımsıkı iner ve odada saat bulundurulmaz. İhtardan hoşlanmayan ruhu böylece tabiatın ve makinenin ağzını kapamış olur. Çalışmanın mühleti saatler, günler, geceler değil, harikalı dimağının tahlil ve muhakeme pençesiyle yakaladığı meselenin çözülme ve aydınlanma meydanında tam teslimiyeti ile kayıtlıdır.

İşte Türk Tarihi'ni araştırma işi de böyle başladı ve böyle devam etti. Önce yorulmadan, usanmadan bütün muhite Türk Tarihi'nin ezele dayanan büyük ve necip varlığını telkin etti. Tereddüt gösterenlere iman, ispat diyenlere vesika, çalışmak isteyenlere vazife verdi. Böylece “Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti” kuruldu. Cemiyetin âzası olarak hiç birimize, hiç bir gün şunu veya bunu yapmak için emir vermedi.

Gönüllü millî çalışma işlerinde emir ve icbar O'nun usulü değildir. O, öyle konuşur ki, emir vermediği halde dinliyen emir aldığını ruhunun içinden duyar. Hiç incitmeden, hattâ gayret hızını son haddine kadar arttırarak en şiddetli tenkitleri yapmak O'nun erişilmez incelikte yüksek vasıflarından biridir.

Büyük Tarih Kongresine (1. Tarih Kongresi) kadar üç yıl süren birinci çalışma ve hazırlanma devresinde bizi yorulmuş gördüğü zamanlarda durdurur, hayatının

mekteplerde okumakla öğrenilmez tecrübelerin, her biri birer yüksek ders taşıyan hâtıralarını anlatarak dinlendirirdi. O'nun yanından daima ümit, kuvvet ve gayret tazeliği ile ayrılır; O'na ve O'nun eserine bir kat daha bağlı olarak millete, memlekete bir kat daha âşık olarak ayrılır.”¹

Reşit Galib'in yazısı burada bitiyor.

Evet, bizler bu romantizm'e, bu hümanizma'ya şahit olan mutlu kişileriz. Araştırmalara başladığımız zaman bizim gözümüzde sileks âletleri, çanak, çömlek parçalarını, anıtları, yazıtları, belgeleri, höyükleri haleleyen sanki bir şiir, sihirli bir çekicilik vardı. Bu bir romantizm ya da bir mistik ise seve seve kabul ediyorum.

Atatürk çalışmalarımızda bizi daima korudu, teşvik etti. Birinci Türk Tarih Kongresi'nde, bir vesile ile ifade ettiğim gibi, O'na hitap etmekten, ölünceye kadar mutlu kalacağım. Rahmetli Başkanlarımızdan Hasan Cemil Çambel'in ve Sayın Prof. Enver Ziya Karal'ın tarihsel niteliğini ve anlamını çok güzel belirttikleri “Sofra” üzerine huzurunuzda nâçiz bir anımı açıklamama izin veriniz. Birinci Türk Tarih Kongresi'ni takip eden günlerde beni lütfen davet ettiği bir “Sofra” toplantısında konuşmalar memleket sorumluları üzerine toplanmıştı. Bir Türk Dil Kongresi'nin lüzumunu ortaya attı. Vatandaşlar ile daima temas etmenin kendisinin en büyük işi olduğunu söylüyordu. Konu, hep millet, memleket ilim ve o zamanın darülfünun (üniversite) meseleleri idi. Bir ara şu sözlerini işittik : “Ölmek isteyen bir milleti Gazi değil, hiçbir kudret kurtaramaz. Türk Milleti ölmek istemez. O daima yaşayacaktır, efendiler!”

Geçen bu 40 yılda Türk Tarih Kurumu'muzun bütün toplantılarına, kongrelerine daima, O'nun aşıladığı manevî bir neşe, iman ve ümit havası içinde katıldığımı söylemek isterim. Bugün artık tarih olmuş bu duygusal ve içtenlik taşıyan açıklamalarım için beni bencillikle kınamayacağınıza inanıyorum.

Sayın misafirlerimiz, meslekdaşlarım,

Davetimizi kabul ederek bizi mutlu kıldınız. Sizlere teşekkürlerimi sunarım.,,

Başkanın söylevini, program gerçekleşince, Kurum üyelerinin konuşma ve bildiri izledi (Bu konuşma ve bildiri Belleten'in önümüzdeki sayısında bulacaksınız).

Törene ve törenden sonra saat 18'de düzenlenen kokteyle yerli ve yabancı büyük bir aydınlar topluluğu katıldı. Bu topluluğun içinde başta Başbakan Sayın Prof. Dr. Nihat Erim, Millî Eğitim Bakanı Sayın Şinasi Orel, Adalet Bakanı Sayın İsmail Arar, Orman Bakanı Sayın Selâhattin İnal, Üniversitelerimizin öğretim üyeleri, yabancı bilim kurumlarının temsilcileri ve Kurum'un aslı, şeref ve muhabir üyeleri göze çarpmakta idi.

T.R.T. Genel Müdürlüğü Kurum'un 40 ıncı yıldönümü için özel bir program hazırlamıştı. Dikkatle ve başarı ile hazırlanan bu programlar aynı gece uygulandı.

Türk Tarih Kurumu üyelerinden kurulu bir heyet Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun başkanlığında bugüne kadar aramızdan ayrılan kurum üyelerinin hâtıralarını anmak üzere Kurum'un eski başkanlarından Şemsettin Günaltay'ın mezarını ziyaret ederek rahmetli Kurum üyelerinin adlarını taşıyan bir levha ile birlikte bir çelenk koydu.

¹ 1933 yılı Matbuat Almanajından.

40 ıncı yıldönümü dolayısıyla Kurum'a birçok yerlerden kutlama yazıları ve telgrafları geldi. Bunlardan bazılarını sunuyoruz :

Sayın Prof. Şevket Aziz Kansu

Türk Tarih Kurumu Genel Başkanı
Ankara

15 Nisan 1971

Sayın Başkan,

Millî tarihimizle ilgili bilimsel inceleme ve araştırmalara en büyük önemi veren Atatürk'ün değerli ilhamları ile Türk Tarih Kurumu'nun kuruluşunun 40 ıncı yıldönümünü içten duygular ve en iyi başarı dilekleriyle kutluyorum.

Türk Tarih Kurumu, tarihimizin derinliklerinde yaşayan gerçeklere ışık tutan bilimsel çalışmaları ve yayınları ile büyük hizmetler başarmıştır.

Bu millî müessesemizin büyük Atatürk'ün vasiyetinde ifadesini bulan ümit ve güvene lâyık çalışmaları ile millet ve dünya ölçüsünde bilimsel başarılarının devamını candan temenni eder, Kurum topluluğunda çalışan Atatürk'çü ülkelere bağlı ilim adamlarımızı kıymetli şahsınızda saygı ile selâmlarım.

PROF. DR. NİHAT ERİM

Başbakan

Sayın Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu

Türk Tarih Kurumu Başkanı
Ankara

Türk Tarih Kurumu'nun 40 ıncı kuruluş yıldönümü dolayısıyla yapılacak törene vaki davetinize teşekkür ederim. Büyük Atatürk'ün kurduğu, Türk Tarih Kurumu'nun 40 ıncı kuruluş yıldönümünü kutlar, Kuruma hizmetleri geçmiş değerli ilim adamlarımızı şahsınızda selâmlar en iyi dileklerimi ve saygılarımı sunarım.

TEKİN ARIBURUN

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Sayın Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu

Türk Tarih Kurumu Başkanı
Ankara

20 Nisan 1971

Türk Tarih Kurumu'nun 40 ıncı kuruluş yıldönümü münasebetiyle verilen kokteyle Ankara'da bulunamayışım nedeni ile katılamadım. Bu vesile ile nazik davetinize teşekkür eder, en iyi dileklerimi sunarım.

MEMDUH TAĞMAÇ

Orgeneral
Genelkurmay Başkanı

Sayın Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Ankara

Yüce Atatürk'ün büyük özen ve umutla kurduğu ve kırk yıldır Atatürk devrimciliği ilkesine yürekten bağlı kalarak tarih bilimine özellikle Türk ve Türkiye tarihine çalışmalarıyla olduğu kadar kazalarıyla da yeni ve değerli katkılarda bulunan övünç kaynağımız Türk Tarih Kurumu'nun kuruluşunun kırkıncı yıldönümünü sizin seçkin kişiliğinizde kutlar bütün değerli üyelerinizin Atatürk ve devrim yolunda yeni ve bilimsel başarılarının sürekli olmasını Danıştay ve kendi adıma saygıyla dilerim.

PROF. İSMAİL HAKKI ÜLGEN
Danıştay Başkanı

Sayın Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu
Ankara

14.4.1971

Günü çok önceden kararlaştırılmış olan bir iki toplantı için aldığım görevi yerine getirmek üzere İzmir'de bulunuyorum.

Kardeş Tarih Kurumu'nun kuruluşunun kırkıncı yıldönümünü kutlama töreninde bulunamadığıma üzgünüm.

Büyük kurucusunun kırk yıl önce çizdiği yolda durmadan ilerleyen, kazılarla, incelemelerle bilim dünyasına yeni ufuklar açan bu devrim ocağına daha nice nice başarılı kırk yıllar diler, değerli kişiliğinizde ülkücü kardeşlerimizi saygı ile selâmlarım.

ÖMER ASIM AKSOY
Türk Dil Kurumu
Genel Yazmanı

Sayın Şevket Aziz Kansu
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Ankara

Türk Tarih Kurumu'nun kırkıncı yıldönümü dolayısıyla nazik davetlerinize teşekkür ederim. Görevde olduğumdan mutlu törende bulunamayacağımdan üzgünüm.

Yurdumuza büyük Atatürk'ün izinde derin bilimsel hizmetler yapmakta olan Kurumun sayın üyelerini başta Zatîîlileri olmak üzere yürekten kutlar derin saygılarımı sunarım.

BEDREDDİN DEMİREL
Tümgeneral
Genel Kurmay Harp Tarihi
Dairesi Başkanı

TÜRK TARİH KURUMU BAŞKANLIĞINA
Ankara

Atatürk'ün bağrından koparak Anavatan ufuklarında bir güneş gibi doğan Türk Tarih Kurumu'nun 40 ıncı seneyi şerefli bir geçmişte tamamlayıp kutladığı bu mutlu güne bizler de Kıbrıs Türk Tarih Kurumu olarak bütün kalbimizle katılır, sizlerin yolunda Kıbrıs'ta emin adımlarla ilerlediğimizi müjdelerken içten bağlılığımızı arzeder, bu yoldaki çalışmalarınızda üstün başarılar dileriz.

VEHBI ZEKİ

Kıbrıs T. T. Kurumu Başkanı

Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Atatürk Bulvarı Kızılay Sok. No. 1 — Ankara

İnsanlığın ortak uygarlığı çağdaş uygarlıkla eski Türk ve Anadolu uygarlıkları arasında köprü kuran Mustafa Kemal Atatürk'ün bir bilim ve devrim kalesidir Türk Tarih Kurumu. Kuruluş yıldönümünde uygarlık ve tarih devrimcisi Atatürk'le uygarlık ve devrim tarihçilerine saygı.

DR. CEYHUN ATUF KANSU

Tarih Kurumu Sayın Başkanlığına
Ankara

Çok değerli Kurumunuzun kırkıncı dönümünü kutlar devamı muvaffakiyatınızı diler, Zatiâlinize ve mesai arkadaşlarınıza derin saygılarımı arz ederim.

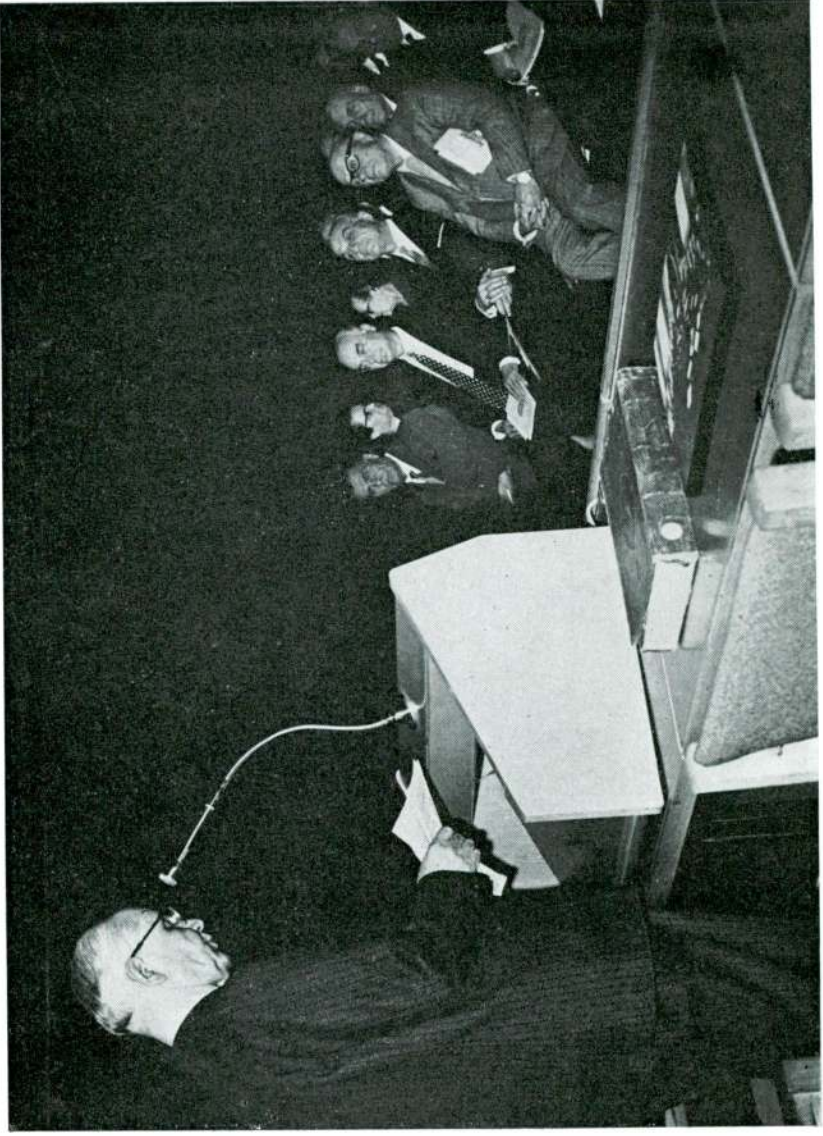
NAİL MORALI

Saygıdeğer Profesör Şevket Aziz Kansu
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Ankara

Büyük Türkiye İdealinin beşiği ve ülke kaynağı Türk Tarih Kurumu'nun kuruluşunun 40 ıncı yılına erişmiş bulunduğumuzu radyolardan işitmiş bulunuyoruz. Kurumun uzun ömürlü olması ve milletimize ülkü yolunda öncülük yapmasına devam etmesini canı gönülden istiyerek Kurum'un 40 ıncı yılını kutlularım.

Türk Tarih Kurumu üyelerinin gösterdiği mesailerden kıvanç duyar onların daha büyük başarılarla kavuşmasını ister sağlık ve esenlikler dilerim efendim.

HÜSEYİN ŞEKERCİOĞLU

Türk Tarih Kurumu Başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu
40. yıldönümü törenini açarken.

Türk Tarih Kurumu'nun 40. yıldönümü törenini izleyen davetliler.

Türk Tarih Kurumu'nun 40. yıldönümü töreni dolayısıyla verilen kokteylde Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim, Adalet Bakanı İsmail Arar ve Milli Eğitim Bakanı Şinasi Örel Kurum Üyeleriyle.

40. yıldönümü Kokteylinde Sayın Başbakan Prof. Dr. Nihat Erim Kurum Başkanı ve Konuklarla bir arada.

Burada yatan Türk Tarih Kurumu Başkanlarından Şemsettin Günaltay'ın manevi kraliğindeki kuruluşundan bugüne kadar rahmetle kavuşan adlarını aşağıda yazılı üyelerimizin aziz hatıralarını Türk Tarih Kurumu'nun 40. kuruluş yıldönümü dolayısıyla saygı ve şükranla anıyoruz:

Samih Rifat, Resit Galip, Yusuf Akçura, Vasıl Çınar, Necip Asım Yazıkız, M. Cevdet, Ahmet Refik Altınay, Halil Ethem Eblem, Ahmet Agaoglu, Hasan Fehmi Turgal, Rağıp Hulusi Özlem, Tefik Bilge, İhsan Sungur, Yusuf Ziya Öner, Behcet Gücer, Remzi Ögüz Arık, Aziz Ogan, Sadri Maksudi Arsal, Fikrettin Tekiner, Osman Ferit Sağlam, Ali Müzaffer Gökcer, Hasan Âli Yücel, Cevat Ustun, Müzaffer Şenyurek, Tefik Baykılıç, Mukrimin Halil Yimane, Faik Resit Unat, Resit Rahmeti Arat, Resit Sabret Atabener, Mehmet Fuat Köprülü, Hâmit Öngören, Ali Canip Yontem, Hasan Cemil Çambel, Hâmit Sadi Selen, Cavit Bayraktar, Sinasi Altınbaş.

Türk Tarih Kurumu
15 Nisan 1993

Türk Tarih Kurumu'nun 40. yıldönümünde Kurumun eski Başkanlarından Rahmetli Şemsettin Günaltay'ın mezarına konan çelenk ve rahmetli üyelerin adlarını taşıyan levha.

